

Juhani Niemi

ALKUOPPIA KIRJOITTAMISEEN

Perustavia lähtökohtia:

- 1) Kirjoittamisen aiheen *tai* näkökulman on tunnettava tuoreelta, maistuttava uudelta.
- 2) Suhteen käsiteltävään aiheeseen on oltava omakohtainen, persoonallinen.
- 3) Kirjoittaminen on koettava ratkaisuna mieltä askarruttaviin kysymyksiin.
- 4) Lukija on herätettävä kiinnostumaan...
  - poikkeavalla aloitustavalla
  - omintakeisella tyylillä
  - vetävällä otsikoinnilla
- 5) ...ja luottamaan kirjoittajaan
  - Tarjottava riittävästi konkreettisuutta, havaintoja.
  - Tarkkaile, onko tekstissä juonta, punaista lankaa, logiikkaa.
  - Jos kirjoitat asiaa, faktojen on oltava oikein!

Mitä muuta tekstiltä vaaditaan?

- 1) Kirjoittaminen on muodon antamista kokemukselle, jolla ei ole itsestään selvää hahmoa, tai kysymyksille, joihin ei ole yhtä ainoata oikeata vastausta.
- 2) Aihetta on käsiteltävä elävästi, mutta johdonmukaisesti.
- 3) Kirjoittamisen taustalla pitää olla omakohtaista tietoa, mutta on vältettävä viisastelua.
- 4) Kirjoittajalla on oltava sanottavaa, mutta viime kädessä on luotettava intuitioon.
- 5) On pantava sanat juoksemaan, annettava palaa; kielellisellä viimeistelyllä ei ole kiirettä.
- 6) Tekstiä voi tuottaa myös kirjallisten keinojen yhdistelmänä: kertovana, kuvailevana *ja* analysoivana ilmaisuna.

Kirjoittamisen prosessi

1. Suunnittelu

- Kirjoittaako 50, 500 vai 5 000 sanaa?
- Varatako kirjoittamiselle ilta vai viikko?
- Millainen ilmaisumuoto tai tekstilaji sopii sanottavasi tarpeisiin?
- Millaisen lukijan kuvittelet tekstillesi?

2. Muistiinpanot

- ovat tarpeen muistin tukena, raakamateriaalina, josta saa kiinnekohtia
- pakottavat kokoamaan ideoita ja ajatuksia
- suuntaavat valitsemaan sopivia näkökohtia
- johtavat selventämään ja tarkistamaan käsitystä siitä, mihin pyrit

3. Varsinainen kirjoittaminen

- Muotoile hahmotelmasta luonnokseksi ja vähitellen, vaihe vaiheelta, valmiiksi tekstiksi.
- Siirrä näennäisen valmis teksti sivuun yön yli tai pitempään: kuuntele kirjoituksen ääntä!
- Kirjoita uudelleen: pura ja kokoa.
- Kuuntele ja ota varteen toisten kommentteja.
- Viimeistele lause lauseelta, kappale kappaleelta.
- Pane piste!

4. Ongelmien tunnistaminen

- Ensimmäisen virkkeen vaikeus: kompastutko kättelyssä?
- Kun teksti katkeaa, miten jatkaa?
- Koetko pätemättömyyttä: onko sinulla edellytyksiä kirjoittaa tästä aiheesta?
- Jos teksti menee tukkoon, onko vaihdettava tyylilajia?
- Miten pitää virettä yllä loppuun saakka?

5. Tarkistuslista

- Onko teksti sopivan pitkä/lyhyt?
- Oletko noudattanut asettamaasi tehtävää?
- Kattaako kirjoitus sen mitä olet kokenut?
- Ovatko käsitellyt asiat/kokemukset saaneet tasapainoisen muodon?
- Toimivatko aloitus ja lopetus?
- Ovatko lauseet luettavia ja ymmärrettäviä?
- Onko tekstillä omaa ääntä?

6. Lopuksi

”Ei ole sellaista mestaruutta, johon harjoitus ja virheet eivät kuljettaisi.” (Risto Ahti)

Otteita kirjoittajan sitaattipääomasta

”Runoileminen on tiivistämistä.” (Ezra Pound)

”Kirjoittaminen on sietämätöntä painia sanojen ja merkitysten kanssa.” (T.S. Eliot)

”Kirjoittamisessa on jotain brutaalia. Koska koko ajan pitää törmätä omia rajojaan vastaan. Ja aina uudestaan yrittää tunkea niiden läpi.” (Lena Andersson)

”Kuinka hitossa voin tietää mitä ajattelen ennen kuin olen nähnyt, mitä olen kirjoittanut?” (E.M. Foster)

”Lause on puhdas, virheetön, itseensä sulkeutunut; se on erotettu seuraavasta lauseesta tyhjällä, niin kuin Descartesin hetki on erotettu hetkestä, joka sitä seuraa. Jokaisen lauseen ja sitä seuraavan välillä maailma tuhoutuu ja syntyy uudelleen: sana on alun perin luomus tyhjästä, lause on saari.” (Jean-Paul Sartre)

”Vaikka kieli kiemurtelisi korskeana ja tuntisi kaikki säännöt, vaikka asian pystyisi vyyhteämään miten taidolla tyhjien sanojen taakse kätköön, eivät ne ole mitään sen rinnalla että saa käyttää omaa kieltään kaikessa ja kaikkeen juuri niin kuin se meissä on.” (Olli Jalonen)

”Meille suomen puhujille suomi on maailman kaunein kieli. Se on siinä mielessä meille *ainoa* kieli, että se sisältää juuri meidän kokemuksemme, muistomme, tunteemme, ilomme, surumme, hämmennyksemme, kirkkaudemme, heikkoutemme, vahvuutemme ja viime kädessä koko minuutemme. Emme voisi olla olemassa tällä tavoin ja tässä mielessä ilman suomen kieltä. Se on kiistaton osa havaitsemistamme, ajatteluumme, tulkitsemistamme ja olemistamme.” (Tero Tähtinen)

”Kirjoita siitä, mikä sinun on, mikä muhii sisälläsi. Se ei tarkoita, että sinun pitäisi kirjoittaa itsestäsi. Mutta laita likoon omat tunteesi, pelkosi ja unelmasi.” (Tiina Laitila Kälvemerk)